

למנהגינו שלהשיג המעלה דגאולה לתפלה עדיף לן מתפלה מעומד כ"ש מעמוד השחר, וא"כ להתפלל בציבור נראה דשרי דלא גרע מיוצא לדרך, ואף שיש לחלק דבערבית דוקא חובת גאולה לתפלה קיל ולכן תפלה בציבור עדיפא, מ"מ מוכח דמעלת תפלה בציבור עדיפא לן שהתפלה תקובל מהמעלה דגאולה לתפלה, וכ"ש כאן שתפלה בשחרית מהנץ להרבה פוסקים אינו אלא מצוה מן המובחר לחד, לאחר שיעור שיכיר ודאי תפלה בציבור כהלכתה שעשרה מתפללין יחד עדיף לן, אבל כשאין עשרה מתחילין יחד השמונה עשרה עדיף להתפלל אחר הנץ והכל א"ש בעזהשי"ת דו"ק היטב בכ"ז כי האחרונים נחלקו בדין זה וכמש"ב.

ומעו"ה לכאורה גלע"ד להביא ראייה מזה לספיקא דילן, ולהכריח דתפלה בציבור עדיף מתפלה אחר הנץ, דבלילה שאין סמיכות גאולה לתפלה חובה כ"כ, הדין שאם בא לציבור שמתפללין שמונה עשרה, מתפלל עמהם להשיג מעלת תפלה בציבור, דעדיף בלילה מגאולה לתפלה שאינו אז חיוב גמור וכמבואר בש"ע ס"ס רל"ו, ובבוקר מבואר במ"א ס"ס פ"ט דלדידן ס"ל דגאולה לתפלה עדיף מתפלה מעומד, ולכן נוהגין ביוצא לדרך שמתפלל בבוקר מיושב ובלבד שיסמוך גאולה לתפלה, ומעתה כיון שלמעלת תפלה מעומד התירו להתפלל מעמוד השחר, כ"ש לגאולה לתפלה אף שיש לו עצה להתפלל קודם שאין חיוב, מ"מ ע"כ

סימן שכב

מצות בכורים ועיטור ותוספת

אוצר החכמה

לחג הביכורים נביא נמי כאן בספר „מועדים וזמנים השלם" חידוש מענין ביכורים, ואם כי נבאר עניני ורעים במק"א בעזהשי"ת, לחיבת היום ומצות ביכורים, אעתיק כאן מדברי גיסי הגאון המופלג רבי משולם דוד סולווייצ'ג שליט"א בגדר מצות תוספת ועיטור ביכורים, ואנו בעיקר גדרי מצות ביכורים ודיניה נדון בע"ה במק"א כהג"ל !

מינו ממש ועיטור בכורים אפילו באינו מינו ממש, אלא דהפירוש והכוונה ל' המינים שחייבים בבכורים (ומינו היינו מינו שחייב בבכורים) ור"ל בזה תוספת הבכורים הוי דוקא מ' המינים, ועיטור הבכורים הוי אפילו שלא מ' המינים, אבל מינו שפיר יש לומר דלא בעינן גם לתוספת בכורים, וכל שמוסיף מ' המינים שפיר הוה זה תוספת בכורים, והך תנא ס"ל כמ"ד במ"ט שם דמעטרין את הבכורים חוץ מ' המינים, (עיין בפיהמ"ש ובפיהרע"ב דמתבאר דגרסי גם במ"ט ר"ש סתם והך ר"ש דמשנה י הוי זה ר"ש דמ"ט דס"ל כן דמעטרין וכו' חוץ מ' המינים ע"ש ובתו"ט ובמלאכ"ש) וזהו דקתני תוספת הבכורים מין במינו וכו' היינו דוקא מ' המינים ועיטור בכורים הוי אפילו שלא מ' המינים, ואם נימא לפרש כן, נמצא לפי זה דלר"ע דפליג במ"ט שם וס"ל דאין מעטרין וכו' אלא מ' המינים באמת ליכא הך חלוקא, שהרי לפימ"ש"כ הרי מינו ממש לא בעינן גם לתוספת, וכל החילוק בין עיטור לתוספת הוי לענין חוץ מ' המינים, וא"כ לר"ע דס"ל אין מעטרין וכו' חוץ מ' המינים באמת ליכא הך חלוקא, ולפי זה הרי שפיר מבוארים דברי הרמב"ם דלא הביא לחלק הא דקתני דהתוספת וכו' מין במינו וכו' שהרי כיון דהרמב"ם פסק שם כר"ע דאין מעטרין וכו' באמת ליכא הך חילוק בין תוספת בכורים לעיטור בכורים, דמינו ממש לא בעינן גם בתוספת, ושלא מ' המינים לא מעטרין ג"כ, ושפיר השמיט הך חילוק בין תוספת לעיטור וכמש"כ.

ברמב"ם פ"ב דהלכות ביכורים (הלכה י"ח) וז"ל „הפריש בכוריו וחזר והוסיף עליהן או עטרן הרי התוספת כבכורים" עכ"ל, ולכאורה משמע מפשטות דברי הרמב"ם דליכא שום חילוק בין תוספת ביכורים לעיטור בכורים דכללן לשניהם ביחד, וצ"ב דלהדיא קתני בפ"ג דבכורים (משנה י) דתוספת ועיטור חלוקים זה מזה, דתוספת בכורים הוי דוקא במינו ופטור מן הדמאי, ועיטור בכורים הוי אפילו שלא במינו וחייב בדמאי ע"ש וצ"ב על הרמב"ם שכללן ביחד, ולא חילק ביניהם כלום, והשמיט משנה מפורשת וצ"ע לכאורה (ומצאתי בר"י קורקוס שהעיר על השמטת המשנה ברמב"ם), והאמנם דברמב"ם פרק י"ג דמעשר (הלכה י"ד) כתב דתוספת בכורים פטור מדמאי ע"ש, וא"כ יש לדייק מזה דדוקא תוספת פטור מדמאי ולא עיטור, מ"כ צ"ב הא דסתם זה ברמב"ם, ולא כתב זה מפורש, כיון דהוי זה משנה מפורשת בפ"ג דבכורים, ובפרט דכאן בהלכות בכורים כללן ביחד, ולא חילק שום דבר ביניהם, וכל זה צריך תלמוד וביאור לכאורה, וכן צ"ע הא דהשמיט החילוק דזה במינו וזה אפילו שלא במינו וצ"ע בזה.

והנראה לכאורה לומר בזה, דהנה בפ"ג דבכורים (מ"י) קתני רש"א וכו' תוספת הבכורים מין במינו ועיטור הבכורים מין בשאינו מינו וכו', ואולי י"ל דהרמב"ם מפרש דהא דקתני תוספת וכו' מין במינו ועיטור וכו' מין בשאינו מינו, אין הפירוש והכוונה דתוספת בכורים בעי

בכורים לעיטור בכורים, דיש לומר דדוקא המשנה דאיתא כמ"ד דמעטרין וכו' חוץ מו' המינים, ותוספת בכורים הוא דוקא מו' המינים, א"כ בעיטר שלא מו' המינים שפיר משכחת שהיה דין של עיטור בכורים ולא יהיה עליהם דין תוספת בכורים, שהרי תוספת לא הוי אלא מו' המינים, ושפיר משכחת דין עיטור שלא יהיה תוספת בכורים, וזהו דחילקה המשנה להך מ"ד ביניהם, אבל הרמב"ם דפסק כמ"ד דאין מעטרין וכו' אלא מו' המינים, א"כ לא משכחת כלל שיהיה דין של עיטור ביכורים, ולא יהיה תוספת בכורים, שהרי לפמ"ש"ג הרי מינו ממש גם בתוספת לא בעינן, וכל ז' מינים שפיר הוה תוספת, ושלא מו' המינים לא מעטרין ג"כ, וא"כ לא משכחת עיטור שלא יהיה תוספת, וכל תוספת בכורים הוי עיטור בכורים, וממילא ליכא שום חילוק ביניהם, והמשנה דחילקה ביניהם, זהו מ"ד דס"ל מעטרין וכו' חוץ משבעת המינים, אבל למ"ד דאין מעטרין וכו' אלא מו' המינים, ליכא שום חילוק ביניהם, ומבוארים שפיר דברי הרמב"ם וכמ"ש.

ובאמת שכן הוא מדויק בלשון הרמב"ם דכתב וז"ל,,הפריש בכוריו וחזר והוסיף עליהן או עטרן הרי התוספת כבכורים" עכ"ל, הרי דהרמב"ם קורא לשניהם תוספת, שהרי בתחלה נקט בין תוספת ובין עיטור, וכדכתב וחזר והוסיף עליהן או עטרן, ואח"כ מסיק הרי התוספת כבכורים, וזהו להדיא כמ"ש"כ דגם עיטור בכורים נעשה תוספת, וזהו דכתב על שניהם הרי התוספת כבכורים (ולפי זה יש לומר דגם מה שכתב בפ"ג ה"ל מעשר דתוספת פטור מדמאי הכוונה גם לעיטור, שהרי כאן בה"ל בכורים מבואר דשניהם נקראין תוספת) ומבוארים שפיר דברי הרמב"ם וכמ"ש"כ (אולם לשיטת הר"ן בחולין דף ק"כ והובא בגליון המשניות להגרע"א במ"ט דגם במפריש שלא מו' המינים הוי בכורים ע"ש, ולכאורה אי אפשר לומר כמ"ש"כ, דא"כ גם בעיטר שלא מו' המינים יעשה תוספת בכורים אם לא שנחלק לכאורה בדוחק דדוקא במפרישם לשם בכורים חל ולא במפרישם לתוספת, ויעויין בפ"ג מ"א ובפיהמ"ש שם דמעבר הירדן לא הוי תוספת אף דעבר הירדן חייב, ועיין ברמב"ם פ"ב ה"א והל"ח שם הרי דשייך לחלק כן וצ"ע"ג בזה) אולם לשיטת הרמב"ם פ"ב שם ה"ב דבהביא שלא מו' המינים לא נתקדשו ע"ש שפיר יש לומר כמ"ש.

והנה ע"ש בר"ש במ"י דמבואר דגם לר"ע דס"ל אין מעטרין וכו' אלא מו' המינים, נאמרו החילוקים בין תוספת בכורים לעיטור בכורים, ומוקי להתוספתא דחילקה ביניהם כר"ע ע"ש בדבריו, ויש לומר משום דהר"ש מפרש דמינו היינו ממש, וע"ש דמפרש דתוספת היינו דמוסיף על תאנים תאנים אחרים וכו' וכן על כולם מוסיף ממינו וע"ש בדבריו, ולפירושו נמצא דתוספת באמת לא הוי אלא ממינו ממש, ועיטור הוי אפילו שלא ממינו, וא"כ גם לר"ע משכחת שיהיה עליו דין עיטור ולא יהיה עליו דין תוספת,

והנה ע"ש בפיהמ"ש במ"י דכתב וז"ל כבר ביארנו שאין הלכה כר"ש שאומר מעטרין וכו' שלא במינן חוץ מו' המינים אבל אם רצה לעטר התאנים בענבים וכו' וכו"ב הכל מודים בזה ע"ש, ולכאורה אם נפרש דהא דקתני במתניתין תוספת וכו' מין במינו וכו' פירוש היינו מינו ממש, ור"ל דלתוספת בעינן מינו ממש ולעיטור לא בעינן מינו ממש, וא"כ שפיר אתי הך מתניתין גם כר"ע דס"ל אין מעטרין וכו' אלא מו' המינים, אבל מ"מ הרי מינו ממש לא בעינן, וא"כ לא שייך זה כלל להפלוגתא דקתני במ"ט, וא"כ צ"ב מהו דכתב כאן בפיהמ"ש וכבר ביארנו שאין הלכה כר"ש וכו', והרי כבר כתב בפיהמ"ש במ"ט שם דהלכה כר"ע ע"ש, ומאי בעי למיהדר ולמכתב לזה כאן בהך משנה דאין הלכה כר"ש וכו' (וזה דוחק לכאורה לומר דזה גופא אתי לאשמועינן דאיתא גם כר"ע) ולכאורה משמע מזה כמ"ש"כ דמינו ר"ל ז' המינים, ושלא במינו ר"ל שלא מו' המינים (עיי' בלשון הפיהמ"ש שכתב שאין הלכה כר"ש שאומר מעטרין וכו' שלא במינן חוץ מו' המינים ע"ש, הרי דנקט בלשונו שלא במינן חוץ מו' המינים) והוי זה כר"ש במ"ט דס"ל כן, וזהו דכתב בפיהמ"ש כאן בהך משנה וכבר ביארנו שאין הלכה כר"ש וכו' וכמ"ש"כ, ואמנם עיין בפירוש רע"ב ד"ה מין בשאינו מינו ומעטר הכל של ביכורי ענבים בתאנים וכו' ואפילו בפירות שאינם מו' המינים לדברי ר"ש דס"ל כך ע"ש, ומבואר לכאורה מדבריו דתרתני נכללו בזה, חדא דעיטור לא בעי מינו ממש, ושנית דמעטרין גם חוץ מו' המינים, ולפי זה נמצא דלתוספת בעינן מינו ממש (ואפילו לר"ש דס"ל מעטרין וכו' חוץ מו' המינים הוי הפירוש כן) וא"כ שפיר אתי מתניתין גם כר"ע, אולם בדברי הרמב"ם יש לומר דמפרש כמ"ש"כ, וא"כ דוקא לר"ש דס"ל מעטרין וכו' חוץ מו' המינים הוא דחלוקים לענין זה תוספת ביכורים מעיטור בכורים, אבל לר"ע דס"ל דגם עיטור בכורים בעי ז' המינים לא חלוקים, דמינו ממש הרי גם בתוספת לא בעינן, וזהו שכתב בפיהמ"ש כאן בהך מתניתין דאין הלכה כר"ש וכו' ומבוארים שפיר דברי הרמב"ם וכמ"ש.

אולם במש"כ מיושב רק הא דהשמיט ברמב"ם החילוק דתוספת מין במינו וכו', אבל צ"ב הא דלא כתב להחילוק דתוספת פטור מדמאי ועיטור חייב וצ"ב, ואולי יש לומר דהנה נראה דתוספת בכורים הרי לכאורה פשוט דפירושו הוא מה דמוסיף ומפריש אחר כך עוד פירות לשם בכורים, אבל אולי יש לומר דאפילו עיטור בכורים, אין פירושו דלוקח סתם פירות בלי שום הפרשה ומעטר בהם, רק דפירושו של עיטור בכורים הוא דמעטר הסל בפירות לשם בכורים וצ"ע בזה, ואם נימא כך נמצא דבאמת כל עיטור בכורים הרי הוי גם תוספת בכורים, כיון דיש בהם הפרשה לשם בכורים, ולפי זה הרי מיושבין שפיר דברי הרמב"ם, הא דהשמיט להמשנה ולא חילק כלל בין תוספת

דהיינו בעיטור מז' המינים ולא ממינו ממש, וע"כ שפיר אתי המשנה גם אליבא דר"ע, ושפיר ישנם הנך חילוקים גם לר"ע, אבל לפימש"כ בשיטת הרמב"ם, נמצא דלר"ע לא משכחת דין עיטור שלא יהיה תוספת, ושפיר מבואר הא דלא הביא ברמב"ם להך משנה וכמש"כ (אולם בעיקר הדין בעשה עיטור ממינו ממש, יש לומר דגם הר"ש מודה בזה דאז נעשה תוספת, וליכא אז בזה שום חילוקים, ולא פליג הר"ש בזה על הרמב"ם, אלא דלפירוש ר"ש משכחת בעשה עיטור מז' המינים שלא ממינו ממש דלא יכול להעשות אז תוספת כיון דלשיטתו ופירושו תוספת לא הוה אלא ממינו ממש, ובאופן כזה הוא דקתני במתניתין הנך חילוקים ביניהם, אבל שיטת הרמב"ם דתוספת לא בעי מינו ממש והוי מכל ז' המינים, ולפי מה דפוסק כר"ע דאין מעטרין וכו' אלא מז' המינים, א"כ כל עיטור בכורים הוי תוספת בכורים וכמ"ש, ועיין ברדב"ז פ"ב שם הלכה י"ח ואין מעטרין וכו' ודוקא ממין בשאינו מינו, אבל במינו לא גקרא עיטור אלא תוספת ע"ש, וזהו לכאורה להדיא כמש"כ דכל עיטור באופן שיכול להעשות תוספת נעשה תוספת וכמש"כ).

והנה ע"ש בר"ש דהביא מהתוספתא דקתני תוספת וכו' מין במינו ועיטור וכו' מין בשאינו מינו תוספת וכו' נאכלת בטהרה ופטורה מן הודאי ואצ"ל מפני הדמאי ועיטור וכו' חייב בדמאי, ואצ"ל בודאי תוספת וכו' מין על שאינו מינו מדבר שחייב בכורים חייב בדמאי ואין צריך לומר בודאי וכו' ע"ש, הרי מבואר להדיא בהך תוספתא כשיטת הר"ש דתוספת בכורים הוי דוקא ממינו ממש אבל אם היה שלא ממינו ממש אף דהיה מז' המינים לא הוי זה תוספת, וכדקתני מדבר שחייב בכורים חייב בדמאי וכו', וע"ש דהביא עוד מהתוספתא ועיטור וכו' ממין על שאינו מינו שאינו חייב בכורים פטור מן הודאי ואצ"ל בדמאי ע"ש, וא"כ מבואר להדיא דהא דקתני ועיטור וכו' שלא במינו דחייב בדמאי וכו' היינו שלא ממינו ממש אבל הוי מז' המינים, שהרי לא מז' המינים הרי גם עיטור פטור מודאי ודמאי, וכדקתני ממין על שאינו מינו חייב בכורים פטור מן הודאי ואין צריך לומר בדמאי, הרי דמבואר להדיא בהך תוספתא כשיטת הר"ש, אולם זהו גירסת הר"ש בהתוספתא, אבל ע"ש בתוספתא בהגירסא שלפנינו דקתני תוספת וכו' מין במינו ועיטור וכו' מין בשאינו מינו וכו' עיטור וכו' ממין על שאינו מינו מדבר שחייב בכורים פטור מן הודאי ואצ"ל מן הדמאי ועיטור וכו' מין בשאינו מינו דבר שאין חייב בכורים חייב בדמאי ואין צריך לומר בודאי ע"ש ובאור הגנוז, ומדקתני ברישא דעיטור וכו' ממין על מינו מדבר שהוא חייב בכורים וכו' הרי לכאורה דלא מיירי במינו ממש אלא דר"ל מז' המינים, שהרי קמוסיף מדבר שהוא חייב בכורים, ומ"מ קתני דפטור מודאי ודמאי, ובסיפא הרי קתני לחלק דוקא מינו בשאינו מינו דבר שאין

חייב בכורים חייב בדמאי ואין צריך לומר בודאי והיינו שלא מז' המינים, א"כ זהו להדיא כמש"כ בשיטת הרמב"ם דבעיטור מז' המינים נעשה תוספת וזהו דקתני דפטור מודאי דמאי, ודוקא עיטור שלא מז' המינים דאין יכול להעשות תוספת אז הוא דחייב בדמאי ובודאי, ומוכח לכאורה מזה דתוספת לא בעי מינו ממש, רק כל דהוי מז' המינים שפיר הוי תוספת, וזהו הטעם דמשום הכי נעשה עיטור מז' המינים נעשה תוספת ופטור מודאי ודמאי כדן תוספת בכורים, ולפי הך גירסא זהו להדיא כשיטת הרמב"ם וכמש"כ (והנה ע"ש בתוספתא דקתני דעיטור מדבר שאין חייב בכורים לא מקבלין ממנו, ועיין בר"ש שהוכיח מזה דהתוספתא אתי כר"ע ע"ש, אולם לפי הגירסא שהבאנו ולפמ"ש הרי הרישא הוי כרשב"ג דמעטרין וכו' חוץ מז' המינים, וצ"ע מדוע קתני בסיפא דאין מקבלין ממנו, ואולי יש לומר בדוחק דע"ש בלשון התוספתא בסיפא דקתני עיטור וכו' ממין על מינו דבר שאין חייב בכורים וכו' ע"ש, הרי דקתני דהיה ממין על מינו, וא"כ הרי מיירי דגם הבכורים הוי שלא משבעת המינים, וזהו דקתני שאין מקבלין ממנו וכמש"כ ברמב"ם פ"ב שם ה"ב דבהביא שלא מז' המינים לא נתקדשו ע"ש, ולפי זה קאי הך דלא מקבלין וכו' גם על עצם הבכורים וצ"ע בזה).

והנה ע"ש לפי גירסת הר"ש דקתני ועיטור וכו' ממין על שאינו מינו שאינו חייב בכורים פטור מן הודאי ואין צריך לומר בדמאי, ובר"ש כתב ע"ז דכיון דלא מחייבה בתרומה ומעשר אלא מדרבנן פטורים חכמים כיון דנעשו עיטור לבכורים וכו' ע"ש (וצב"ק לכאורה בטעם הדבר כיון דאתי כר"ע דאין מעטרין וכו' חוץ מז' המינים, ומשום הכי אין מקבלין ממנו וכמש"כ בר"ש שם, א"כ מדוע מהני זה לפטור מתרו"מ אף דחיובם רק מדרבנן, וכן צב"ק דהרי גם בעיטור מז' המינים ישנם כאלו דחיובם בתרומות ומעשרות מדרבנן דהיינו תאנים ותמרים ורמונים ומדוע באלו לא פטרום מתרו"מ, ואדרבה אלו הרי נעשים וחל עליהם דין עיטור בכורים (ואולי דלא רצו לחלק באלו כיון דישנם כאלה דחייבים מה"ת וכן צב"ק דהרי בעיטור שלא מז' המינים ג"כ משכחת כאלה דחייבים מה"ת בתרו"מ, דעיין בגליון המשניות להגרע"א פ"א מ"ג דדוקא חטין ושעורין אבל כוסמין ושכולת שועל ושיפון לא הווין מז' המינים, ע"ש, והנך הרי חיובם בתרו"מ מה"ת דכל ה' מיני תבואה הוי בכלל דגן וצ"ע בזה לכאורה), אולם כ"ז שייך לומר לפי שיטת הר"ש דדוקא דגן תירוש ויצהר חיובם בתרו"מ מה"ת, אבל לפי שיטת הרמב"ם פ"ב מהלכות תרומות דכל הפירות חיובם בתרו"מ מה"ת וע"ש אי אפשר לפרש ולתרוץ כן בהתוספתא, אבל לפימש"כ באמת יש להרמב"ם גירסא אחרת בהתוספתא וגרסינן להיפוך דבעיטור מז' המינים פטור ושלא מז' המינים חייב, ומשום דבעיטור מז' המינים נעשה תוספת ומשום הכי

פטור כדין התוספת, וא"ש דברי התוספתא, ומבואר להדיא בהתוספתא כשיטת הרמב"ם וכמש"נ בביאור דברי הרמב"ם וכמש"כ – ע"כ דברי גיסי הגאון הנ"ל ודפח"ת.

ובעיקר היסוד דעיטור לדין הוה תוספת ממש, יש להעיר נמי מלשון הרמב"ם בפ"ב (הלכה י"ח) דמבואר להדיא מלשוננו. שאפילו מעבר הירדן שלא חמור כבכורים בארץ, ותוספת ועיטור אינם שם כבכורים, ומ"מ נאכלין בטהרה דוקא ע"ש, משא"כ מלשון המשנה (פ"ג ה"י) אינו מוכח כלל שעיטור נאכל בטהרה ע"ש בתוי"ט ומפרשים, אבל אי לדין עיטור כתוספת פשיטא דנאכל בטהרה דוקא כמוהו, וביותר עיקר הדין מה שפירש הרמב"ם שעיטור בכורים כבכורים לא מצינו בשום מקום, ואדרבה במשנה (פ"ג הלכה י"א) מבואר האי לישנא רק בתוספת, ואי נימא שלדין עיטור תוספת ממש, שפיר כלל הרמב"ם תרוייתו שעטור תוספת וכמוהו ממש וא"ש.

אמנם עיקר הדבר דתוספת צריך לקרוא שם, ולפי חידוש הנ"ל עיטור כתוספת וג"כ קורא עלה שם, יש לומר נמי להיפך שתוספת גופא חל בהבאה יחד עם הבכורים אף שלא קרא עלה במיוחד שם, וא"כ עיטור נמי בהבאה יחד עם הבכורים כמוהו וא"ש, ואולי זהו דין דרבנן וא"ש טפי.

ובעיקר דין עיטור בכורים, במשנה (פ"ג ה"ג) מבואר שמעטרין רק כשמגיע סמוך לירושלים, ולע"ד נראה דהיינו טעמא ע"פ שיטת הרמב"ם פ"ג (ה"ג) דמיד כשהגיע לחומת ירושלים כהן עובר עלה בלאו שחל עלה קדושה גמורה, ונראה דהיינו טעמא שמצות בכורים גם ההבאה וכרתיב תביא בית ה' אלקיך, ומצות הבאה מחומת ירושלים, וכשעובר החומה התחיל במצות הבאה וקיום מצות בכורים, ולכן מאז עוברין בלאו שהתחילו כבר בקיום המצות, ולכן מעטרין סמוך לחומה. (ואפשר שאפילו בגדל בירושלים מצוה להביא מהחומה, וא"ש לשון המשנה סוף חלה שדייק בבכורים שהמביא מסוריא כקונה בפרוארי ירושלם, דמשם נהגו תמיד להביא, אבל דבר זה חידוש רצ"ע. **אמנם** ג' דינים בבכורים: בקריאת שם חל עשה, בהגיע לירושלם חל הלאו, ובהנחה זר חייב מיתה, אבל בקריאת שם בעלמא אין כאן קדושה גמורה ולא שייך דחוי, וא"ש הא דהשמיט הרמב"ם הא דאיתא במכות (יח): הפריש לפני החג ועבר עליהן החג ירקבו דנראה לקריאה ונדחה וע"כ פסול משום דחוי ע"ש, ואי נימא שבהפרשה לחד אין קדושה גמורה והוה מצוה בעלמא, לדין אין דחוי אצל מצות ולא שייך בזה לבד דין דחוי וא"ש השמטת הרמב"ם ודו"ק היטב בכ"ז ובמק"א נבאר בעוהשי"ת.

סימן שב

גדר לחם ומזונות

גדר חובת ברכת בורא מיני מזונות יסודה בפרק כיצד מברכין, והסוגיות ושיטות הפוסקים בזה עמוקות, ובעצם לכאורה לא שייך כלל לספר שלפנינו שיטתו בעיני החגים, רק הלוא נהגו בשבועות לאכול מיני מזונות בחלב וגבינה, ולדעתי הברכה אחרונה בזה צריך בירור וגדר החיוב מה"ת, ולכן אמרתי שכדאי להעתיק דרך אגב כאן מחידושי בענין ברכת בורא מיני מזונות, והמעין יראה שזכינו בעוהשי"ת לבאר כאן כמה דברים חדשים!

מספק ולברך במזונות כמו לעקיד ברכת המזון בג' ברכות מספיקא דאורייתא, ותירצו המפרשים בזה שני תירוצים: ראשית הלוא אפילו בפת הבאה בכסנין ממש שלכ"ע סגי במעין שלש, אם שבע צריך ברכת המזון דוקא, ומחלוקת הפוסקים היינו בלא שבע אי דינו כלחם שצריך ברכת המזון או סגי מעין שלש, ובלא שבע בלאו הכי אין חיוב מה"ת ושפיר נהגו להקל בדרבנן מספק, או אפילו החיוב מדאורייתא, מה"ת לדעתם יוצאין נמי בברכה אחת מעין שלש, וא"כ אין כאן חשש ביטול מ"ע כלל.

ולע"ד הגי' תירוצי צ"ע טובא ואין בהו כדי יישוב הקושיא, שכאן במזונות חייבין בברכת המזון רק אם קבע סעודתו עלה וכמבואר בברכות מב., ונראה דהיינו שעיקר קביעות אכילתו במזונות רק אוכל עמו לפתן ללפת

בש"ע (קס"ח ס"ק ז) מביא שיטות הפוסקים מה נקרא פת הבאה בכסנין לברך עלה בורא מיני מזונות, דיש אומרים דהיינו שממולא בדבש או סוכר ואגוזים ושקדים וכדומה, ויש אומרים שעירב בהעיסה דבש או שמן בשיעור שניכר בהעיסה, והרמ"א מוסיף דנהגו דצריך דוקא הרבה תבלין או שמן באופן שכמעט הדבש ותבלין העיקר, או מביא עוד דיש אומרים דפת הבאה בכסנין היינו אם עושים אותם כעבים יבשים וכוססים אותם, ולהלכה מסיק המחבר שהלכה כדברי כולם ולכל אלו דין פת הבאה בכסנין ומברכין עליהו מעין שלש ע"ש, וקשה הא הספק בכסנין היינו שמא הוא לחם שצריך מה"ת ברכת המזון בג' ברכות וכדמשמע להדיא ברכות (מד.) וכמו שנבאר, וא"כ בספק פת הוה ספיקא דאורייתא והוה לן לומר שצריך להחמיר